

No 10 (10) (2017)

P.2

The scientific heritage

(Budapest, Hungary)

The journal is registered and published in Hungary.

The journal publishes scientific studies, reports and reports about achievements in different scientific fields. Journal is published in English, Hungarian, Polish, Russian, Ukrainian, German and French.

Articles are accepted each month. Frequency: 12 issues per year.

Format - A4

ISSN 9215 — 0365

All articles are reviewed

Free access to the electronic version of journal

Edition of journal does not carry responsibility for the materials published in a journal. Sending the article to the editorial the author confirms it's uniqueness and takes full responsibility for possible consequences for breaking copyright laws

Chief editor: Biro Krisztian

Managing editor: Khavash Bernat

- Gridchina Olga - Ph.D., Head of the Department of Industrial Management and Logistics (Moscow, Russian Federation)
- Singula Aleksandra - Professor, Department of Organization and Management at the University of Zagreb (Zagreb, Croatia)
- Bogdanov Dmitrij - Ph.D., candidate of pedagogical sciences, managing the laboratory (Kiev, Ukraine)
- Chukurov Valeriy - Doctor of Biological Sciences, Head of the Department of Biochemistry of the Faculty of Physics, Mathematics and Natural Sciences (Minsk, Republic of Belarus)
- Torok Dezso - Doctor of Chemistry, professor, Head of the Department of Organic Chemistry (Budapest, Hungary)
- Filipiak Pawel - doctor of political sciences, pro-rector on a management by a property complex and to the public relations (Gdansk, Poland)
- Flater Karl - Doctor of legal sciences, managing the department of theory and history of the state and legal (Koln, Germany)
- Yakushev Vasilij - Candidate of engineering sciences, associate professor of department of higher mathematics (Moscow, Russian Federation)
- Bence Orban - Doctor of sociological sciences, professor of department of philosophy of religion and religious studies (Miskolc, Hungary)
- Feld Ella - Doctor of historical sciences, managing the department of historical informatics, scientific leader of Center of economic history historical faculty (Dresden, Germany)
- Owczarek Zbigniew - Doctor of philological sciences (Warsaw, Poland)
- Shashkov Oleg - Candidate of economic sciences, associate professor of department (St. Petersburg, Russian Federation)

«The scientific heritage»

Editorial board address: Budapest, Kossuth Lajos utca 84,1204

E-mail: public@tsh-journal.com

Web: www.tsh-journal.com

CONTENT

CULTUROLOGY

Zhelay O.

LIBRARY INNOVATIONS FOR THE NEW
TARGET AUDIENCE - IDPS.....4

ECONOMIC SCIENCES

Bilan O.V.

NATIONAL, SECTORAL AND REGIONAL
ASPECTS OF THE EXPANSION OF MARKET
CONSULTING SERVICES: MANAGEMENT
PRINCIPLES OF BUSINESS
SUPPORT11

Bityuk I.M.

FOREIGN AND DOMESTIC EXPERIENCE
OF MANAGEMENT OF BUSINESS
INCUBATORS16

Gulak D.

USING CLUSTER ANALYSIS FOR RESERCH
OF UKRAINIAN ELECTRICITY
MARKET23

Cheverda S.S., Ph.D., Drobilko V.V.

OPTIMISATION OF ASSETS AND
LIABILITIES OF COMMERCIAL BANKS
FOR FINANCIAL STABILITY WITH
MODERN PORTFOLIO THEORY26

Nurgaliyeva R.N., Ibkeeva A.M.

EVALUATION METHODS OF FINANCIAL
INSTRUMENTS 30

Sagidov Yu.N.

ECONOMICALLY PERIPHERAL REGIONS
OF RUSSIA..... 34

Suray A.S.

THE DEVELOPMENT INDEX OF THE
BUSINESS ENVIRONMENT:
METHODOLOGICAL AND THEORETICAL
ASPECTS 44

Tytarenko Ju.S.

DEVELOPMENT APPROACHERS TO
INTERPRETING THE DEFINITION
«AGRICULTURAL MARKET» IN THE
CONTEXT OF A MARKET ECONOMY. 54

Schestakowa T.M.

FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF
THE HR STRATEGY OF AN INDUSTRIAL
ENTERPRISE IN MODERN
CONDITIONS..... 58

PEDAGOGICAL SCIENCES

Varyuschenko V.I., Gaikova O.V.

EVALUATION OF THE REFORMS OF
PETER I IN THE CONTEXT OF THE
PREPARATION OF TEACHERS TO TEACH
CONTROVERSIAL ISSUES OF
HISTORY.....65

Savitska A.

ACTUAL ORGANIZATIONAL AND
EDUCATIONAL PROBLEMS PREPARATION
OF STUDENTS IN INTERNATIONAL
PEACEKEEPING OPERATIONS67

Salakhutdinova E.S.

«CULTUROLOGICAL APPROACH TO
DETERMINATION OF THE ROLE OF
READING IN PERSONALITY
DEVELOPMENT»69

Safonova O.N., Shumilina N.S.

EDUCATIONAL POTENTIAL OF THE
COMMUNICATIVE COMPONENT OF
SPORTS ACTIVITY IN THE FORMATION OF
PROFESSIONAL AND ETHICAL
ORIENTATION OF THE PERSONALITY IN
GLOBALIZATION CONDITIONS 73

Ufimtseva L.I.

A FACTOR IN THE QUALITY OF
MATHEMATICAL TRAINING OF
ECONOMISTS..... 78

PHILOLOGICAL SCIENCES

Bragarnik-Stankevich O.

ZOONYMS IN LEXICOGRAPHIC
PRACTICE.....81

Mykhailichenko V.R.

STRUCTURAL FEATURES IN ENGLISH
PATENTS AND THEIR REALIZATION IN
UKRAINIAN TRANSLATION83

Moysey A., Skakun I.

PHILOSOPHICAL AND
ANTHROPOLOGICAL ASPECTS OF
MODERN HUMANITARIAN AND
SCIENTIFIC PARADIGM 89

PHILOSOPHICAL SCIENCES

Golybova O.M., Pylypenko S.G.,

Moshynskaya O.Y.

MAN IN THE TECHNOLOGICAL
CULTURE93

*Мойсей А.А.**доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри суспільних наук та українознавства Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет»**Скакун І.О.**кандидат філософських наук, доцент кафедри суспільних наук та українознавства Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет»***ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРНО-НАУКОВОЇ ПАРАДИГМИ****PHILOSOPHICAL AND ANTHROPOLOGICAL ASPECTS OF MODERN HUMANITARIAN AND SCIENTIFIC PARADIGM***Moysey A.**Doctor of Historical Sciences, Chief of the Social Sciences and Ukrainian Studies in High Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University»**Skakun I.**PhD in philosophy, associate of professor of the Social Sciences and Ukrainian Studies in High Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University»***АНОТАЦІЯ**

У статті розглядається філософсько-антропологічний дискурс в сучасній гуманітарно-науковій парадигмі. Філософські напрями сучасної філософії виробили актуальні та ефективні концепції людиновимірності. Утверджуються концепції біоцентризму та антропоцентризму, формуючи системи протипага в науковій картині світу. Відзначається взаємозв'язок природничо-наукових з гуманітарно-спрямованими ідеями. Антропологічна тематика забезпечує ефективність використання антропологічного потенціалу в наукових парадигмах.

ABSTRACT

The article deals with the philosophical and anthropological discourse in modern humanitarian and scientific paradigm. Philosophical directions of contemporary philosophy developed the actual and effective concept of human dimension. The concept asserts itself of anthropocentrism and biocentrism and forms a balanced system of the scientific world picture. There is a logical connection with the natural sciences, humanitarian aimed ideas. Anthropological theme provides potential efficiency in anthropological research paradigms.

Ключові слова: філософія, гуманітарні науки, парадигма, антропологічний дискурс, гуманізм, антропоцентризм

Keywords: philosophy, humanities, paradigm anthropological discourse, humanism, anthropocentrism

Постановка проблеми. Сучасна наукова парадигма, ґрунтуючись на ідеї єдності природничо-наукового, гуманітарно-наукового та науково-технічного знання, тяжіє до осмислення складних людиномірних систем, що саморозвиваються. Особливості сучасних стратегій наукового пізнання неможливо осмислити виключно в межах суб'єкт-об'єктної взаємодії та соціокультурної детермінованості. В структурі наукової аргументації та в процедурах конституювання наукових істин неминуче присутній аксіологічний аспект. Наукова діяльність в сучасному соціокультурному просторі глибоко вплетена в гуманітарну та природничо-наукову структуру. Наукове пізнання більше не може мислитися поза моральним і естетичним контекстом. Закономірно, що сучасна наука має характер відверто людиноцентристський. І якщо досі наука намагалась абстрагуватися від цінностей, керуючись ідеалом ціннісно-нейтрального знання, то на сучасному етапі її розвитку аксіологічна зумовленість є основним методологічним регулятивом при побудові пізнавальних стратегій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Істотний внесок в загальне осмислення проблеми філософської антропології зробили класики світової філософії: Сократ, Аврелій Августин, Альберті, П.

Мірандола, А. Шопенгауер, М. Шелер, М. Фуко, В. Дільтей.

Серед філософів різні аспекти філософсько-антропологічної тематики та власне розуміння людиновимірності в сучасній науковій картині світу висвітлювали І. Фролов, П. Гуревич, М. Каган, К. Вальверде, В. Лега, К. Сергєєв, Є. Нікітін.

Окремі аспекти співіснування антропоцентристської концепції в з біо- та екоцентристськими парадигмами сучасної наукової парадигми досліджували В. Борейко, Т. Андрєєва, А. Анопрієнко, І. Захаров та інші дослідники.

Значимо, що наявність значних досягнень у дослідженні світоглядних аспектів філософсько-антропологічного дискурсу, досі залишається відкритою проблемою методологічного потенціалу людиновимірності в сучасній науковій картині світу.

Мета нашої розвідки полягає в осмисленні пріоритетів філософсько-антропологічного дискурсу в реаліях нинішньої наукової картини світу та світоглядної парадигми сучасності. Відповідно до поставленої мети визначено завдання розробити гносеологічні, аксіологічні та методологічні аспекти сучасної філософської антропології.

Криза доби модерну зводиться по суті до проблеми людини. Її виток – у відмові від релігійного,

теоцентричного світогляду, в переході до антропоцентризму та секуляризації суспільства. Криза людини – це насамперед криза її духовності. Наразі здійснюються пошуки нового світорозуміння, здатного підказати шляхи подолання згаданої кризи. Погоджуючись, що антропоцентричний світогляд зумовив вказану кризу духовності, важливо визначити ті константи людиноцентризму, що суттєво вплинули на формування суперечностей в аналізі людини. Як не дивно, саме поєднання теологічного та секуляритивного складників породило негативні аспекти антропоцентризму і призвело до подальшого несприйняття цієї концепції.

Важливість процесу антропологізації філософії полягає в можливості поєднувати різноманітні знання в цілісну систему, що репрезентує глибинне розуміння сутності та природи людини. Антропоцентризм у сучасному розумінні – це модель розвитку, зорієнтована на максимальне розкриття потенціалу кожної людини, створення гідних умов для реалізації її інтелектуальних, культурних і творчих можливостей.

Чинник людської суб'єктивності неможливо вилучити з науки, оскільки сучасна наука є потужною продуктивною силою, а не просто засобом задоволення людської цікавості. Наближаючись до осягнення світобудови, людина повністю охоплюється жагою пізнання: вигадуються міфи, історії, теорії, які постійно перевіряються. Подекуди, шляхом чималих зусиль: спроб, помилок чи випадковостей – сумніви (як рушійна константа науки) підтверджуються, що в подальшому сприяє зміні парадигм. Відтак, покликання науки полягає у вивченні людських потреб, у тому числі й питання про конкретно створюване.

М.Бахтін, досліджуючи поняття вчинку, вказує, що тільки визнання власної причетності виражає справжній центр походження людської дії. Буття, відчужене від єдиного емоційно-вольового центру відповідальності є не більш ніж чорним рисом, невизнаним можливим варіантом єдиного буття. Свідомість тлумачить світ як ціле, розташоване довкола людини як єдиного центру виходу вчинку. Світ зливається з людиною, коли вона виходить з себе в своєму вчинку-баченні, вчинку-думці, вчинку-справі тощо. Відповідно до місця активного перебування в світі, всі просторові та часові стосунки формують ціннісний центр, складаються довкола нього в стійке, конкретне ціле. Активне місце людини є не тільки абстрактно-геометричним центром, а й відповідальним емоційно-вольовим центром світу [4].

Об'єктом сучасної науки стають людиномірні системи: медико-біологічні об'єкти, об'єкти екології, об'єкти біотехнології тощо. Якщо на попередніх етапах наука була зорієнтована переважно на досягнення більш звуженого, ізольованого фрагмента дійсності, то специфіку сучасної науки визначають комплексні дослідницькі програми (в яких беруть участь фахівці різних галузей знання) та міждисциплінарні дослідження. Методологічний плюралізм – усвідомлення обмеженості однобічності будь-якої методології (в тому числі раціоналістичної) – це ситуація

всездозволеності. Завданням антропоцентризму є спрямування та орієнтація подібних багатовекторних наукових пошуків задля збереження цілісності науки та запобігання антигуманних епістемологічних проявів. З іншого боку, А.Аврамов застерігає, “що науково-технічний прогрес надмірно актуалізував міждисциплінарні знання” [1]. Це зумовлює розмитість науки і може свідчити про початок кризи сучасної наукової картини світу.

Одним із шляхів комплексного тлумачення ролі та місця людини в науковій картині світу є концепція глобального (універсального) еволюціонізму. Глобальний еволюціонізм складається з чотирьох типів еволюції: космічної, хімічної, біологічної та соціальної. Якщо перші два типи забезпечували генетичну спадковість, то останні – спадковість структурну. Саме в структурній спадковості яскраво простежуються методологічні основи біологічного та секуляритивного антропоцентризму.

Важливим у теорії глобального еволюціонізму є поняття коеволюції, що визначає новий етап узгодженого існування природи і людини. Механізми “вростання” людства в природу різноманітні, вони не зводяться тільки до біологічних, технічних або соціальних. Вони є складною інтеграційною якістю взаємодій мікроскопічної реальності атомних явищ і реальності глобального космічного масштабу, де один рівень накладається на інший, видозмінює своїм тиском третій тощо.

Людина невід'ємна від біосфери. З виникненням людини сформувався могутній чинник природних взаємодій. Постало питання про місце і роль людини в цьому єдиному планетарному процесі розвитку – проблема існування ноосфери (сфери розуму). В.Вернадський писав, що ми переживаємо яскраве входження в геологічну історію планети. В останні тисячоліття спостерігається інтенсивне зростання впливу однієї видової живої речовини – цивілізованого людства, на іншу – біосферу. Під впливом наукової думки та людської діяльності біосфера переходить у якісно новий стан – у ноосферу [6].

Вихідним пунктом тут може бути дефініція категорії “людство”, яка слугує методологічним дороговказом у процесі осмислення перспектив нинішнього людського існування. Ця категорія дозволяє уникнути методологічного розведення антропоцентризму та біосфероцентризму. Родову єдність людини і людства не можна трактувати виключно як біологічну. Якщо соціальні феномени інтерпретуються в категоріях соціуму та суспільства, то біологічні феномени – у межах категорії природи. Людство ж, як біосоціальний феномен, дозволяє описувати явища, що відносять до цих двох сфер – біологічної та соціальної. Поява біоцентричних і антропоцентричних моделей була окремою стадією самопізнання людства. Об'єднання цих двох моделей є наступним етапом рефлексії, який зараз успішно реалізується в теоріях глобалізму та синергетики [2].

Людину завжди переслідує незадоволеність у досягнутому в будь-якій сфері її діяльності. Джере-

лом цього є нереалізованість можливостей і потенціалу, яким володіє людина. Доки цей потенціал не буде виявлений і не почне реалізовуватись, від нерозуміння істинної мети свого існування, людина буде встановлювати зовнішні цілі, які базуються на суб'єктивних орієнтирах і егоїзмі, що штовхатимуть її до самознищення [8].

Тобто, недостатня наукова обізнаність у питаннях еволюційного розвитку людини спричиняє недоліки антропоцентризму. Водночас антропоцентризм може стати орієнтиром для подальшого наукового дослідження сутності людини, визначити кінцевий результат синергетичних пошуків.

Умовою створення загальнопланетарної моделі життєдіяльності системи “людина-природа-суспільство” є потреба в оволодінні людиною уявлень про себе. Екологічний імператив, що є імперативом коеволюції людини, природи і суспільства, повинен розглядатись як моральний соціально-антропологічний принцип, який містить жорсткі логічні обмеження спільного розвитку системи в збереженні її цілісності та елементів. Тобто, незалежно від побоювань щодо руйнування екосистеми Землі, людина повинна розвиватись і перетворювати середовище, оскільки в цьому передбачений смисл розвитку вказаної системи.

Наприкінці 80-х років ХХ століття дуже популярною стала ідея “подолання антропоцентризму”. Багато прихильників цієї тези навіть не знали ні витоків її походження, ні її ідейного покровителя. Ним був зоолог Е.Геккель, який висував свої мізантропічні ідеї ще на межі ХІХ-ХХ століть. Вперше цими недолугими антинауковими в сучасному науковому розумінні концепціями скористались більшовики, які висунули їх як основу своїх антирелігійних поглядів. У тогочасному суспільстві, зневіреному в науковому розвитку, ці ідеї швидко набули популярності та масовості. Ні в науковому, ні у філософському плані вони пріоритетними чи актуальними на той час так і не стали.

Ідеї Геккеля знадобилися, коли розподільникам світових багатств потрібно було “науково” обґрунтувати скорочення населення, яке споживає ресурси Землі. Приписувати зайвих людей до неповноцінних націй після Другої світової війни було насправді небезпечно та й довести це було вже складно. Тут і згодилося “новітнє моністичне вчення” зоолога кінця ХІХ століття, що допускає боротьбу проти антропоцентризму (нас з вами) під слушним приводом збереження всього живого на Землі. Більшість підручників з екології написані на основі примітивних, почасти неосвічених поглядів Геккеля. В книгах взагалі не пояснюється відмінність між бактерією і людиною, питання душі анульоване, а основною метою є боротьба з антропоцентризмом. Людина відноситься до “живої речовини” (термін Геккеля), “громадських хребетних тварин”, або ж до “консументів” (споживачів енергії). Тому питання зменшення населення діловито обговорюється в підручниках поряд із проблемою зменшення популяцій чи вимирання будь-якого тваринного чи рослинного виду [7].

Подібна критика антропоцентризму взагалі не повинна сприйматись як конструктивна, оскільки не має наукового обґрунтування навіть природничими напрямками. Це яскравий приклад, коли науку використовують у деструктивних цілях, навіть не володіючи її фундаментальними основами.

Альтернативою технократичній зарозумілості людини в її ставленні до природи може бути тільки взаємовідношення, засноване на моральному та естетичному чинниках, які реалізуються в діалозі. Такий антропоцентризм є методологічною, парадигмальною основою сучасного типу гуманізму.

Розвитку антропоцентризму сприяв тріумф факту над цінністю. Відчуваючи, що ціннісні аспекти негативно впливають на наукову об'єктивність, вчені почали уникати гуманітаріїв і проголосили доктрину морального нейтралітету стосовно їхніх ідей. До середини ХХ століття природнича наука та гуманітарні дисципліни вважалися настільки різними, що вони характеризувались як дві окремі культури. Антропоцентризм визначається як філософська течія, що передбачає наявність етичних принципів лише в людини. У сучасному західному суспільстві антропоцентризм часто розглядається як “відсутність етики”. Деякі філософи вважають, що існує два різновиди антропоцентризму.

Сильний антропоцентризм, згідно з яким нелюдські види і об'єкти мають цінність лише як засоби для задоволення чуттєвих потреб людини (незалежно від того, обґрунтовані вони логічно, чи ні). Слабкий антропоцентризм передбачає задоволення позалюдськими явищами та об'єктами як чуттєвих, так і розумових (узгоджених з раціональним світоглядом) потреб людини [5].

Серед безлічі існуючих відповідей на питання про смисл і призначення людського існування можна виокремити два полюси. Перший представлений твердженням, що людство – це просто своєрідна пліснява, що абсолютно випадково з'явилася на нещасній планеті, та ось-ось пригріє сонце або ще щось станеться, й від цієї напасти не залишиться й сліду. Другий полюс, як повна протилежність першого, представлений ідеєю абсолютно вільної та самодостатньої людини. Але на полюсах, як відомо, життя почуває себе вкрай незатишно і прагне до помірних широт. Очевидно, що істину потрібно шукати між крайнощами. Людина має свободу вибору, але свободу не абсолютну, а обмежену надметою свого існування. Людина може добитися майже необмежених прав і можливостей, але тільки на шляху наслідування свого космічного обов'язку – обов'язку Творення. Основне ж покликання людини полягає в тому, щоб рости і пізнавати, щоб виконати свій обов'язок і взяти на себе всю відповідальність за долю цього світу. В цьому вбачається суть принципу активного антропоцентризму [3].

Унікальні за своєю складністю форми буття забезпечують філософське осмислення привілейованості природи та сутності людини. Переконавшись, що людина не належить винятково до природних чи культурних сил, вчені намагаються дослідити конкретний характер людської поведінки, діяльності та взаємовідносин. Суспільно-гуманітарні та

природничо-технічні науки вивчають сутнісні та набуті характеристики людини. Це свідчить про складність наукового дослідження людини порівняно з іншими природними істотами чи соціальними інститутами.

У цьому контексті, **перспективами подальших досліджень** постає внесення антропологічного складника до природничо-наукової парадигми не лише в якості об'єкта дослідження, а й задля формування взаємодії та дотримання балансу між природою та людиною, наукою та знаннями тощо.

Висновки. Сучасна концепція антропоцентризму в науці відіграє надзвичайно важливу роль, орієнтуючи її в гуманістичному напрямі та відкриваючи нові пізнавальні можливості. Виходячи з людиномірних потенцій сучасного науково-технічного поступу, ми можемо прогнозувати своє майбутнє і спрямовувати зусилля на реалізацію позитивних і нейтралізацію негативних тенденцій розвитку.

Список літератури

1. Аврамов А. Онтология глобализма в контексте антропоцентрической парадигмы / А.Аврамов // Анализ гуманитарных проблем современного российского общества: Материалы всероссийской научной Интернет-конференции с международным участием / под ред. С. Ветрова и А. Рослякова. – Омск, 2005. – С. 10-15.
2. Андреева Т. Антропоцентризм и биосфероцентризм – две линии развития человечества [Електронний ресурс] / Т.Андреева // Наука. Релігія. Суспільство. – Донецьк: Донецький державний інститут штучного інтелекту, 2002. – № 3. – С. 29-35. – Режим доступу до журналу: http://www.iai.donetsk.ua/_u/iai/dtp/CONF/12/content/s/begin.php3?l=r
3. Аноприенко А. Принцип активного антропоцентризма / А.Аноприенко // Дети Вселенной. – Ноябрь 1998. – № 21(165). – С. 4.
4. Бахтин М. Философия и социология науки и техники. Ежегодник: 1984-1985 / М.Бахтин. – М.: Наука, 1986. – С. 80-160.
5. Борейко В. Прорыв в экологическую этику [Електронний ресурс] / В.Борейко. – Режим доступу: <http://www.ecolife.org.ua/education/apress/etica/index.php>
6. Вернадский В. Философские мысли натуралиста / В.Вернадский. – М.: Наука, 1998. – 520 с.
7. Захаров И. Кто предложил борьбу с антропоцентризмом, или знают ли экологи своего основоположника? [Електронний ресурс] / И.Захаров // Журнал «Санкт-Петербургский университет». – 2002. – №11-12. – Режим доступу: <http://www.spbumag.nw.ru/2002/11/18.html>
8. Савостьянова М. Перспективы человека разумного: эволюция или адаптация? / М. Савостьянова. – К.: ПАРАПАН, 2005. – 168 с.